

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Božični mir

Nam katoličanom niso božični prazniki lepi samo kot tradicionalni prazniki z vsemi svojimi lepotami, ampak so nam predvsem sveti zaradi svojega globokega pomena ne le za katoličane, ampak tudi za ves človeški rod. Saj te praznike obhajamo z vso slovesnostjo učlovečenje božje Besede, Odrešenika vsega človeštva.

Ob rojstvu so prepevali angeli: Mir ljudem, ki so dobre volje! Oznanjali so mir, vsem tistim ljudem, ki so dobre volje, dobrega srca in dobrih namenov.

Mir, beseda, ki jo dandanes tako rabimo, po kateri ne hrepenj eno samo srce, ena sama družina, en sam kraj ali narod, to je beseda, po kateri hrepeni danes prav za prav ves svet.

Toda v božični noči nimamo v naših dušah koprnenja samo po tistem miru, po katerem danes večina razume to besedo, da bi namreč umolknil topovi in puške, da bi ustavile vse zunanje sovražnosti med narodi. Pravi katoličan hrepeni po tistem miru, ki danes stiska srca državljanov vseh držav.

In ta mir so oznanjali angeli svete noči. Mir medsebojne ljubezni, ljubezni, ki ji je središče svetonočno Dete. To svetonočno Dete je odrastlo in z 12 letom nastopilo svoje pravo božje poslanstvo. Vse svoje življenje je Kristus govoril o Resnici, ki je luč sveta. In ta resnica ni v ničemer drugem, kot da je vse človeštvo ena sama velika družina, ki ji je skupni oče Njegov Oče, ki je v nebesih. Vsi, prav vsi, smo sinovi tega Očeta, vsi enakovredni, vsi enakih dolžnosti in pravic. V tej veliki družini ni nikogar, ki bi naj služil svojemu sobratu, ni nikogar, ki bi imel pravico svojega sobrata izkoriščati v svoje lastne gospodarske interese in mu tako odvzeti celo dostojanstvo njegovega Stvarnika. Človek je vzvišen nad vsemi dobrinami tega sveta, on je po svojem rojstvu več kot stroj, več kot navadno pridobitno sredstvo.

To je žig človekov, vtisnjen od njegovega Stvarnika, od Boga. Ta žig božjega stvarstva je nesmrten in tudi začetek in konec božjega svetonočnega miru na zemlji.

Ne bomo se spuščali v podrobnosti današnjih razmer v človeški družbi. Le kratka ugotovitev naj zadostuje. Človek ne pozna danes ljubezni, ne pravice, in ker teh hčera božjih ne pozna, gre v svojem življenju preko večnostne zakonodaje, ki je podlaga lepega in zadovoljnega življenja med ljudmi.

Zato pa so danes težki časi. Zato danes vsi toliko trpimo pod silo družabnih razmer, katere pa si je človek sam napravil. Kakršni smo ljudje, taki so tudi časi. In Bog te čase mirno trpi, ker ve, da bi današnji človek še Njegove čudeže zlorabil sebi v korist.

Ko bo človeštvo spoznalo svoj greh pa bodisi v trpljenju in krvi, in zopet prav razumelo angelsko blagovest svete noči, takrat bo zopet krenilo iz svojih krivih potov na pravo pot, katero nam je božično Dete s svojimi besedami, s svojimi dejanji, trpljenjem in končno smrtjo dovolj jasno izpričevalo.

Ob letošnjem praznovanju božičnih praznikov želimo le to, da bi žar božične noči blagoslovil v polni meri srca ljudi. Da bi današnji človek ob letošnji sveti noči prav spoznal angel-

Žumer Srečko, predsednik JSZ.

JSZ in politika

Že velikokrat smo pisali o tem vprašanju, pa kakor se zdi, gotovi ljudje tega vprašanja ne morejo ali pa nočejo razumeti. Temu je dokaz članek, ki ga je neki gospod napisal in priobčil v »Slovenec« dne 13. decembra pod naslovom »Letak JSZ oznanja novo stranko«. Na vsak način hoče ta gospod omenjeni letak naprtiti »Jugoslovanski strok. zvezi«, kajti že podnaslov pove, da so »voditelji JSZ izdali letak, kjer napovedujejo svojo stranko brez svetovnonazorskih razlik«. Mi se v podrobnosti tega članka, ki je namenoma pisan tako, da obremenjuje JSZ z očitkom, češ da je prekoračila svoj delokrog — in kaj lahko sledi iz tega, ve dobro vsakdo sam —, ne bomo spuščali. Mi se nimamo nikomur nič opravičevati, povemo naj danes le svojim članom, da se je delo vršilo brez vednosti vodstva JSZ, ki ve prav dobro, kako je treba čuvati organizacijo v današnjih časih, ko preže na vseh straneh ljudje, ki bi jo najraje spravili s sveta.

Važno pa je načelno vprašanje svobode in neodvisnosti strokovne organizacije. Iz tega načelnega gledišča lahko potem vsak objektiven človek sklepa, v koliko je sploh mogoče, da strokovna organizacija snuje svojo politično stranko. O tem vprašanju sem napisal že nekaj člankov pred lanskoletnimi državnozbornimi volitvami in sicer prav iz tega razloga, da ne bo kdo mogel sumiti, da se je JSZ kot strokovna organizacija opredelila ali za eno ali druga politično skupino.

Dr. Janez Krek sam je večkrat poudarjal, da mora biti delo strokovne organizacije neodvisno od kogar koli, pa bodisi od časopisja, organizacij ali političnih strank. To pa zaradi tega, ker je delavsko socialno vprašanje tako važno, da mora neovirano vršiti svojo nalogo

sko blagovest, prav razumel tudi pomen in namen rojstva Odrešenika in se približal poti, ki mu je v njegovo lastno korist začrtana od njegovega Stvarnika.

Le po tej poti se človeštvo bliža rešitvi težkih gospodarskih in političnih vprašanj, bliža se rešitvi bratomornega krvavega obračunavanja in k lepemu mirnemu življenju medsebojne ljubezni in spoštovanja.

Božično Dete, prikrajsaj dneve trpljenja človeštvu in blagoslovi ga s svojim blagoslovom!

S. Z.

po svojih svobodnih delavskih zastopnikih. Naj se godi delavstvu krivica kjer koli, odpraviti jo je treba, pa naj bo to ali ono podjetje. Če se godi delavstvu krivica bodisi v zasebno gospodarskem ali v javnem življenju, odpraviti se mora, pa naj bo gospodar kdor koli, ali pa v delavskem zavodu pri javni ustanovi ali na vladi. Delavsko strokovno organizacijo ne sme brigati kdo upravlja ta ali oni portfelj, kdo je poslanec v tem ali v onem kraju, vsakdo mora opravljati svojo nalogo, ker je zakonodaja za vse enaka. Le, če bo upravljal vsakdo svojo nalogo na svojem mestu tako, kot jo je treba, bo stanje v državi urejeno in bo država procvitala vsestransko v polno zadovoljnost državljanov in vladajočih.

Zato pa mora biti strokovna delavska organizacija neodvisna in svobodna, čeprav se njeni člani udeležujejo tudi političnega življenja. Za boljši socialni razvoj v državi, ki bi moral danes biti velikega življenjskega pomena za vsako državo, je neodvisnost delavskih strokovnih organizacij nujno potrebna, ker so le one pravi barometer duhovnega in gospodarskega stanja med delavstvom. Pri vsakem oviranju ali pa celo zatiranju svobodnega delavskega strokovnega gibanja mora družba računati na razna podtalna gibanja, katerim ni videti ne začetka, ne konca.

Politična stranka in delavska strokovna organizacija sta pri današnjih razmerah dva činitelja, ki se sicer lahko medsebojno podpirata v skupnih vprašanjih za splošen dobrobit, toda medsebojne podreditve spriče sedanjih političnih strank ne smeta poznati. Politično in strokovno delo sta danes ločena.

Prav zato je Jugoslovanska strokovna zveza, ne le zadnja leta, kakor pravi omenjeni člankar, ampak vedno od dr. Kreka sem dosledno nastopala zoper podrejenost politični stranki. In prav zaradi tega je, kar je vsakemu našemu članu znano, nastala nova delavska organizacija pod imenom »Zveza združenih delavcev«. Naše delavstvo je v letu 1931. pri zopetnem oživljenju političnega udejstvovanja odločno zahtevalo neodvisnost svojega gibanja. Za to zahtevo je bilo povsem upravičeno iz delavskega stališča, ker le v neodvisnosti more vršiti svojo nalogo tako, kot jo danes zahteva delavsko vprašanje.

Toda za odgovor je dobilo novo delavsko organizacijo.

Ob ustanovitvi te nove delavske organizacije sem sam opozoril merodajne činitelje na nevarnost, ki bo slej ko prej sledila, to je, da bo razcepu na strokovnem polju nujno sledilo tudi nezadovoljstvo članov s politično skupino, ki je ta razcep pripravila. Kajti vedeti moramo to, da je vsak član strokovne organizacije tudi svoboden državljan z vsemi pravicami in dolžnostmi v javnih političnih zadevah. Kajti za Jugoslovansko strokovno zvezo je njeno članstvo od dr. Janca Ev. Kreka in Gostinčarja pa do današnjih dni veliko trpelo in žrtvovalo in je ona sama prav za prav plod in delo čistega idealizma, ki ima svoje korenine v globokih krščanskih načelih in nikdo ne more zahtevati, da bo to članstvo še hvaležno za vse, kar se je z JSZ delalo. Pa tudi življenje samo sili delavstvo, da se tudi politično udejstvuje tam, kamor delokrog strokovne organizacije dosega.

Toda to gibanje, ki je sicer le nujna posledica razcepitve na strokovnem polju, JSZ samo kot tako ne briga. Kajti, če bi iz tega gibanja slejkoprej nastala res kaka politična stranka, bodo odnosi med JSZ in morebitno novo stranko prav taki, kot je načelno stališče neodvisne strokovne organizacije do političnih strank vobče. Zato pa JSZ kot sindikat ni in ne bo sodelovala pri nobenem takem gibanju, ker bo ona ohranjala svojo neodvisnost proti vsakomur tako v bodoče kot v preteklosti ter svojih članov ne bo silila v določeno politično skupnost. Iz tega stališča pa dovolj zgovorno sledi, da se je omenjeni letak sicer lahko delal v tej pisarni, toda brez vednosti vodstva JSZ. In če izjavim še to, da sem njegovo vsebino sam spoznal šele iz »Slovenčevega« članka, mislim, da je na ta napad na JSZ zadostno odgovorjeno.

Vsa druga podtikanja, o voditeljih, o kandidaturah in sličnih izrazih iz raznih strankarsko političnih predalov bi si pa člankar lahko prihranil, ker je znano, da so slični reflektanti iz JSZ že bežali pred leti, da so lahko še pravočasno dosegli svoje. Pri strokovničarjih JSZ je pa danes samo stvarno delo, požrtvovalnost in idealizem, za katerim bo marsikomu morda v bližnjih bodočih dneh še resnično žal.

Svetonočna vest in človeštvo

Najintimnejši praznik krščanstva je brezdvoma — božič. V srca vseh ljudi se naseli neka nepoznana neznost, neko veselo pričakovanje. Božični zvonovi se zlivajo s temi srca v soglasen akord. Vsi pojejo slavo sveti noči. Samo ena noč v letu je tako lepa, da jo imenujemo sveto.

V letošnji svetonočni spev vdirajo drugačni glasovi. Svetonočna harmonija je uničena. Svetonočni spev je spev miru, spev ljubezni, spev pravičnosti, spev bratstva, odrešenje revežev in zatiranih. Svetonočni spev je oznanjevanje blagovesti.

Kakšni glasovi so, ki vdirajo v svetonočni spev?

Grmenje topov, brnenje bombarderjev, ječanje ranjenih, umiranje potapljačev, ropot tovarniških strojev, da zgrade čimveč ladij, aeroplanov, topov in drugega moralnega orožja. Med ljudstvi vlada zbeganost, revščina, obup. Med državniki nezapanje, besedolomstvo, izigravanje pogodb. Sedanji čas ne more priklicati v srca človeštva tistega zaupanja in harmonije, brez katerega ni svetonočnega speva.

Ali ni današnja sveta noč slična sveti noči, ko se je pred skoraj 2000 leti rodilo Dete v bornem hlevčku? Takrat je nastajal razpad kulture in iz nje izvirajočega gospodarskega in družabnega reda, ki jo je ustvaril stari poganški in imperialistični Rim. Ta doba je dokončavala. Podjarmljena ljudstva, izkoreninjeni proletarci so čutili, da gre proti koncu oblast nekaj tisočev bogatašev, ki so izkoriščali ves takrat znani svet, s tem, da so si prilastili državno oblast. Tudi sužnji so čutili, da se približuje odrešenje.

Sicer je ležalo v jaslih le ubogo, nago Dete, vendar je pomenilo novo dobo. Saj je bilo včlovečena Beseda. Proti knezu tega sveta, ki je vladal v poganškem rimskem kapitalističnem redu, je nastopil nov knez. Knez svojega lastnega kraljestva. Tega kraljestva ni ustanavljal z orožjem v roki. Saj je rekel: »Kdor prime za meč, bo z mečem končan.« Tudi ne z duhovnim nasiljem. Njegovo orožje je bilo orožje Duha. To Dete je postavilo lik mojstra, ki stoji pred očmi človeštva vseh stoletij. To Dete je bilo Mojster sam. Bilo je Mojster, ki je ozdravil stotniku hlapca, ki je obudil ubogi vdovi sina od mrtvih; ki je poveličeval dar vdove; ki je blagoslovil skesanost grešnega cestinarja napram ošabnemu in obsojajočemu farizeju; ki je pokleknil pred svoje učence in jim umil noge; ki je imenoval vse ljudi svoje brate in sestre; ki je bil najbližji najbolj revnim; ki je določil za merilo svoje odločbe na poslednji sodbi ravno ponašanje napram bližnjemu: »Karkoli niste storili enemu izmed najmanjših, niste meni storili; ki je postavil najvišjo zapoved ljubezni do Očeta, zapoved ljubezni do svojega bližnjega v isto vrsto; ki je sprejel nase križ, da bi potrdil in utrdil nauk svojega kraljestva in da bi moglo biti deležno vse človeštvo sadov tega nauka in njegovega kraljestva.

V resnici. To Dete, ki je bilo rojeno v Betlehemu, je prišlo na svet, da odreši ves svet. Ni hotelo s svojim naukom prekvasiti le nekaj izvoljencev, ampak ves svet. To Dete je dalo človeštvu tudi zagotovilo, da ne bo deležno le duhovne sreče, duhovnega miru, ampak da bo imelo tudi potrebno materialno blagostanje.

Pogoj! »Ne bodite v skrbeh za svoje življenje, kaj boste jedli, tudi ne za svoje telo, kaj boste oblekli... Išcite najprej božjega kraljestva in njegove pravice, in vse to se vam bo navrglo.«

Tragedija človeštva je v tem, da je sredi pota okrenilo. Saj je razpadel rimski poganški kapitalistični družabni red, saj so se pojavile nove družbene in gospodarske oblike. Človeštvo je vstajalo v materialno in duhovno blagostanje. Nova kultura, ki je temeljila na nauku božjega Deteta, je ustvarila čudovita dela. Toda človeštvo je omagalo. Zajel ga je zopet poganški duh starega Rima, zopet je pričel triumfirati kapitalistični Rim. Mesto duha, ki odseva iz svetonočne blagovesti, je zavzel prvo in odločujoče mesto duh mamona, egoizma.

Imamo sicer formalno krščansko kulturo, v resnici je ni. Sedanji svet nima nič več skupnega s svetom betlehemskega Deteta. Hotelo pa je, da bi bilo njegovo kraljestvo tudi v tem sedanjem svetu. Znaki njegovega sveta so: Prvenstvo občestva, solidarnost,

človečanstvo, bratstvo, pravica in mir. To bi bili tudi najbistvenejši znaki pravega krščanskega sveta, prave krščanske kulture. Toda v današnjem krščanskem svetu, vsaj tako ga hočejo vladajoči imenovati, nič o tem. Današnji svet ima svoja gesla, svoja sredstva: nasilje, teror, kri, vojne, zasužnjenje.

Zaradi tega se zdi, da gredo svetonočni zvonovi mimo srca največjega dela človeštva. Ko pomislijo na bogato obložene božične darove, na razkošne prireditve, na drugi strani pa na svojo revščino, na otroke brez darov, na borno, mrzlo, vlažno stanovanje, na svoje prazne kuhinje, jim vstaja bridok občutek. Prej se jim zazdi svetonočno zvonjenje posmeh, kot pa znanitev veselja. Prave melodije ne morejo razbrati. Ni čudno, saj je sedanji svet pregnal svetonočno blagovest.

Pa kljub temu ni tako. Kljub temu se sliši ta blagovest. Sicer je čudno, da se sliši ideja o bratstvu, o pravici, o miru, o sreči od tam, od koder ne bi pričakovali, od tam, od koder ni naklonjenosti Detetu. Dejstvo pa je, da je tako. Za kazen sedanjemu svetu, ki sicer govori o Detetu, pa ga na vsakem koraku izdaja. Izdaja s tem, da jemlje visoke obresti, da podpira kapitalizem, da izkorišča tuje delo in od njega bogati; s tem, da pod krinko, da preganja nered, sam ustvarja nered, ko ruši družine, ko omogoča, da uživajo brezdelneži sadove tujega dela, ko zatira sirote in vdove.

Ta Detetov klic pa doni tudi kot

Božič je praznik miru. V želji, da bi posebno v današnjih težkih dneh zmagala misel božičnega miru, želimo vsem blagoslovljene božične praznike.

Uredništvo in uprava
„Delavske pravice“
Jugoslovanska strokovna zveza

V pričakovanju

Danes ves svet nečesa pričakuje. Kristjani vemo, da v adventu pričakujemo Kristusa, ki prinaša pravico in nas objema z ljubeznijo. Toda oglejmo si človeštvo danes z druge strani. Ves svet takorekoč tekmuje in se bori. Razlika je le v tem, da nekateri vedo, da bodo uspeli, drugi pa tega ne morejo z gotovostjo trditi. To so na eni strani industrijalci vseh vrst, kapitalisti, sploh pridobitniki in izkoriščevalci bednega ljudstva.

Železarska industrija ima danes v svetu mnogo izgleda za uspeh. Živi v pričakovanju, da se bo sedanje vojno stanje zavleklo še precej v nedogled. S tem bo v nedogled rasel tudi njihov dobiček.

Na drugi strani so pa delavci in delavke, brezposelni in vsi nemaniči. Teh je ogromna večina, vendar še nimajo v družbi mesta, ki jim po naravnem pravu gre. Vsi ti odločno stojijo proti kapitalistom in njihovemu redu. Zato se mnogih imenitnikov polašča strah, boje se teh ljudi, ki zahtevajo pravico. Toda ta strah je prazen, nesmiseln.

Poiščimo podobne znake današnjega življenja v dobi izza Kristusovega rojstva!

Strah teh ljudi je popolnoma podoben onemu, ki je ves pretresel Heroda, mogočnika in tirana, gospodarja nad judovskim bogastvom in nad tolikimi človeškimi življenji. To je oni Herod, ki je tako močno posegel v judovsko usodo, ves dveletni in še mlajši naraščaj je dal pomoriti. Herod se je bal Kristusa, ki ni nič prinesel s seboj na svet; bal se je onega neboljenega Otroka, ki je že prvi hip svojega človeškega življenja spal na slami, v jaslih, v prosti naravi. Ali ni čudno, da se je bal novorojenega Otroka — Kristusa bolj kot mogočnih Modrih, bogatih vzhodnih magnatov, ki so pa znali svoje imetje prav vrednotiti.

Herod je bil zaslepljen od bogastva in imetja. Bati bi se moral le svojih sorodnikov in drugih mogotcev, ki so dejansko po njegovi smrti pograbilo njegovo kraljestvo in bogastvo. Tožili in črnili so drug drugega v Rimu. Tudi za njegovega življenja so kovali zarote proti njemu. Njegovega bogastva ni dobilo revno judovsko ljud-

dokaz, da prihaja ta odrešilna blagovest od Besede. Ne hrepene prvokrat bedni in zatirani po tej blagovesti. V vseh časih, zlasti v časih stisk in težav, je bilo še bolj živo. V zavesti teh množic, ki gredo po cestah, tovarnah, poljih, taboriščih, po frontah blede in trudni, notranje zbegani in mrki, živi nov, drug svet, ki je obsežen v svetonočni blagovesti. Zavedajo se, da ni mogoče misliti na njihovo odrešenje, dokler bo vladal kapitalizem, mamon, Krez tega sveta. Prepričani so, da bo zavladata svoboda, mir, bratstvo, da jim bo delo v blagoslov šele tedaj, ko bo človeštvo in njegov red postalo nositelj sveta božjega Deteta.

Sicer bo kdo mislil, tehtajoč te misli po sedanjih razmerah, da ni tako. Mi pa verujemo, da so gibanja, ki na videz izhajajo od kneza tega sveta, vendarle v službi idej, ki nam lijejo od jaslic v Betlehemu. Verujemo in smo prepričani, da bo veselo oznanilo svete noči, čeprav v drugi obliki, postalo vodilno novim gibanjem, gibanjem, ki gredo za tem, da osvobode človeštvo — duhovno in gospodarsko — izpod jarma, ki mu ga je naložil knez tega sveta.

Bratje in sestre! Trdno verujemo v svetonočni spev. Sprejmimo v svoja srca svetonočno blagovest. Sodelujmo po svojih močeh in z vsemi silami, da zajame ta blagovest vse delovne tovariše in tovarišice, da bo vedno bolj izginjevalo sovraštvo, ki je zaveznik kneza tega sveta, in da nas bo vedno bolj ogrevala in dokončno ogrela ljubezen, ki je priklicala tudi božjega Deteta iz nebes v boren betlehemski hlevček.

T. M.

Božične misli

Tudi mi bomo ta dan pozabili na vsakdanje skrbi. Zapustili bomo vedno temne rove, odtegnili se iz zatohlih delavnic, ne bomo poslušali škripajočih koles, ne gledali vedno gibajočih se strojev. Naš duh se bo tedaj mudil v Betlehemskega hlevu. Z našimi otroci bomo postavljali jaslice in prisrčno si bomo pripovedovali o prvi sveti noči. O veliki ljubezni Njega, ki je hotel priti na svet v najskromnejših razmerah od Device, ob strani tesarja, med ponižnimi pastirci. Bogati, učeni, mogočni ga niso hoteli sprejeti niti takrat niti pozneje, ko jim je razlagal postavbo. Skoraj nekako prijetno nam bo, da živimo v skromnih razmerah. Še žena bo pozabila, da ji manjka tega in onega za gospodinjstvo, da ni denarja za razne stvari, ki jih potrebujejo otroci, in za še vse drugo. Na sebe, na stvari, ki jih sama potrebuje, je pa tako že davno pozabila. Pozabili bomo, da smo neboljenci, ki jih lahko psujejo in zaničujejo tisti mogočni in bogati, in tudi tisti, ki se senčijo v milosti prvih. Še nekam veseli bomo vsega tega, zavedajoč se, da smo tem bližji novorojenemu Detetu božjemu. V naših dušah ne bo postora za nobeno sovražnost. Rekli bomo, kakor je rekel On: »Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo.« Jaz sem prepričan, da res ne vedo. Že ve eden ali drugi, da nas mučijo, ali ne zato, da bi bili tako pokvarjeni, ampak zato, ker smo jim drugače neprijetni. Večina pa nas ne pozna in meče blato na nas zato, ker ga tudi drugi mečejo. Saj je bilo tako pred 1900 leti in je tudi danes tako. Kristus je delal samo dobro, zato so mu tudi klicali: »Hosana!« Ko pa so teden pozneje tisti, ki jim je bil Kristus neprijeten, in njihovi plačanci kričali: »Ne maramo ga! Na križ njim!«, je tako vpila še ostala množica, četudi ni vedela, zakaj.

Ker v naših srcih in naših dušah ni postora za sovraštvo, bo v njih našla odmeva ljubezen. Gotovo bo najbolj prisrčna naša ljubezen v hiši in družini. Iskreno se bomo pozdravljali s sosedi, sorodniki, prijatelji in tovariši kjer koli se bomo srečali, na cesti ali pred cerkvijo. Naša ljubezen pa naj velja v teh svetih dneh in še in še tudi vsem tistim, ki jih ne bomo srečali pred cerkvijo, ki ne postavljajo jaslic. Revni so kot mi, skrb za življenje jih tare tako kot nas in še srd in obup se družita z vsem. Vse to jih ne bo zapustilo niti na sveti večer, zakaj oni ne poznajo Njega, ki je prišel na svet zato, da dvigne skromne in poniža ošabne. Bogati in mogočni imajo za te vrste ljudi le še osovraženo ime, ki pomeni danes že tudi psovko. Mi pa, ki bomo zopet v podzemeljskih rovih — v znoju in trpljenju, v slabem zraku, ki te polagoma mori, v nevarnem delu, ki te pohabi ali usmrti — ramo ob rami delali, jim bomo z besedo in dejanjem izkazovali ljubezen, zavedajoč se, da ljubezen gore prestavlja. Iskrena ljubezen, ki se izraža v besedi in kaže v dejanju, naj zadira tudi v delavnici in tovarni, na cesti ali v gostilni.

Naše misli bodo ta večer objemale tiste, ki so enega srca in enega duha. Kar sama po sebi se poraja misel, kako lepo bi bilo, ko bi neki sveti večer vsa ta velika družina bila skupaj in bi vsak razlagal svoje velike misli. Mirno bi govoril Srečko iz Ljubljane, preudarno Kores iz Maribora in goreče Pukšič z Jesenic. Potem pa še desetina drugih in sto, tisoč bi jih poslušalo. In vsi bi govorili o močni veri, o ljubezni, o Detetu v jaslicah. In če bi bile z nami še žene in otroci, bi bila to velika družina. Za sedaj pa bomo vsak pri svoji družini, v duhu bomo združeni tudi vsi tisoči, ki imamo isto hrepenenje in iste težave. Na ta način bo sveti večer vendar lep in poln božjega miru in ljubezni. Prav ti lepi božični dnevi nam bodo dali novih moči za nadaljnje delo, ki nas čaka. In ko bodo morda tudi na nas padale psovke, bomo mirni, ker se zavedamo, da smo močni v Njem, ki je prišel na svet skromen med reveži, zakaj bogati ga niso marali.

Alojz Lešnik.

Kupujte pri tistih, ki oglašujejo v našem listu!

Rojstvo Deteta v jasticah

Skoraj neverjetno se slišijo besede: rojstvo Deteta v hlevu, — v jasticah, v staji med živimi bitji, ki nimajo človeškega razuma.

Razodetje, ki se ponavlja že skozi skoraj dva tisoč let, nam pove, da je bil resnično rojen Odršenik sveta, Nosilec krščanske omike pri mestecu Betlehemu v hlevu. Že ob njegovem rojstvu se sliši klic: »Mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje!« Klic, ki je veljal vsemu človeštvu sveta. Današnja doba pa nam pokaže, da kljub visoki kulturi in civilizaciji besede: »Mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje!« niso upoštevane. Mislimo, da ne more biti resnica, da je brezumna žival klic »Mir na zemlji« bolj razumela kakor državnik s svojo visoko, vedno poudarjajočo človeško kulturo.

Kaj pa Kristusov nauk: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe?« Kaj pa dobra dela? Lačne nasititi, žejne napojiti, bolnike zdraviti itd.? Vse to je odločujočim velika neznanika. Ne smemo se čuditi, če spoznavamo iz dneva v dan, da ljudje s polnimi nisti krščanstva in katoličanstva pozabljajo na dejanja. S svojimi dejanji pa kažejo, da so jim besede o krščanstvu dostikrat le sredstvo za osebne koristi.

Vprašajmo se: ali res ni mogoče v današnji človeški družbi najti človeka z dejavnim in praktičnim krščanstvom? S krščanstvom, ki nas ga je učil Oni, ki je bil rojen v betlehem-

skem hlevu? Priznajmo, da so tisti, ki živijo po naukih Evangelija, ki je Kristusov nauk, zelo maloštevilni. Ti so brez oblasti in zaradi tega tudi brez vpliva na odločitve v človeški družbi. Ob tem razumemo, zakaj je še v današnji dobi, v času dvatisočletne civilizacije toliko rojstev v hlevih in celo brez strehe, toliko ljudskega klanja, toliko preziranja revnih, toliko nečloveških grozot, ki prekašajo početje divjih zverj v pragozdovih.

In vse to naj imenujemo človeško družbo krščanske omike in visoke kulture? Mar je človeško uničevanje tudi že »visoka kultura« današnjega časa? Ali je vse to zaničevanje nižjih slojev ljubezen do bližnjega? Ali ni vse to nečloveško ravnanje grozna rana današnje človeške družbe? Kdo naj bo kirurg, ki bo to rano zašil, da bo človeštvo prišlo do zdravega in pravičnega razuma?

Štrašno smo postali tuji nauku Onega, ki se je rodil v betlehemskem hlevu. Ali res ni več poti nazaj k božjemu Detetu? Poiščimo zvezdo in pastirje, ki nas naj popeljejo na pot resnične človeške in krščanske ljubezni, da bo zavladala pravica v človeški družbi. Pravičo lahko deli samo pravičnik, nikoli pa krivičnik. Zato dajte odločilno besedo tam, kjer se odloča o usodi človeštva, pravičnikom, da bo mir na zemlji ljudem, ki so dobre volje!

Kores Martin.

Problemi mladine

Kdo bo imel mladino? To je vprašanje različnih struj današnjega časa. Dobro se zavedajo tega in mnogo store, da bi jo zavojevali, a uspehi so po navadi le delni, če ne neuspešni. Morda jih zavojujejo le trenutno, da so podlaga njihovim načrtom. Ko pa doraste mladi rod, se mnogo nauči in mladina že postavlja svoje cilje.

Svetovni nazori, — njih up je mladina. Komunizem jo hoče za sebe. Da jo pridobi, ji daje navidezno vsestransko svobodo, nov svet, izživljenje. Fašizem svari vse organizacije s svarilom: roke proč od mladine, ker je naša, državna. Država pa smu mi! Cerkev, tvoje delo je v cerkvi, v posmrtnosti. Mladino rabimo mi, nam je treba vojske, močne, hrabre, disciplinirane, vsak hip pripravljene. Zato naj bo vsa naša. Njih mladost mora biti vojašnica, strumne parade, uniforme, topovi, aeroplani itd. To je življenje in bodočnost? Krik iz bojnih poljan. Mladina ali je to tvoj cilj?

Tudi pri nas ni drugače, tudi mi hočemo mladino. Vsaka politična stranka si jo osvaja, vsaka organizacija jo ima v programu. Vsak jo hoče po svoje vzgojiti. Skoraj vsak zahteva, naj bo mladina z njim, ki je dober, razumen, skoraj nezmožljiv. Danes mladine v veliki večini ne razumejo. Ne poznajo njene duše, ne okolja, v katerem živi, sicer ne bi bilo očitanja, ki pravi, da

je ni mogoče vzgojiti. Koliko bi bilo več uspeha, če bi znali z njo čutiti, pa bi jo manj psovali in zapostavljali.

Napačno umevanje je ustvarilo zadnja leta tudi pri nas navado, da mora vse kloniti, da je ves uspeh v avtoriteti. V takem mišljenju vzgajajo seveda tudi mladino. Z avtoriteto ji skušajo ubiti samozavesten ponos osebnega ustvarjanja neglede na njegovo vrednost. Vsak samostojen dvig jim pomeni že upor, vsaka kritika že komunizem. Danes imajo radi mladino ubogljivo, mirne narave in to predpostavljajo za vzgled prave mladosti.

Mladina, ki lahko prosto razmahne svojo samozavest, postane čestokrat neprecenljiva sila v krščanskem svetu v korist obče blaginje. Ne boji se odgovornosti in poguma, ki ga tako primanjkuje. Takšna mladina hoče imeti pred seboj vedno jasen cilj za svoje delo.

Zelo žalosten pojav v slovenskem mladinskem življenju je, da je mladina povečini že strankarsko opredeljena, politično zastrupljena. Dobrobit Slovenije je skupnost vseh sil v narodu. Ali pa moremo pričakovati od današnje mladine kaj več idealizma kot ga je med starimi? Povsod ji vep-ljajo strankarski duh in sovraštvo, ki se izživlja že kar v osebni gonji proti onim, ki ne sledijo določeni ideologiji.

rejo trajno in z uspehom uveljaviti le vsestransko razgledani ljudje ter močni značajci; in edino taki bodo mogli tudi druge osvajati in s pridom pridobivati za svoj svetovni nazor.

Tako bomo mogli svojega bližnjega bližati Kristusu, socialni pravičnosti, svobodoljubnosti in slovenstvu samo z osebnim zgledom, izobrazbo (in za tako izobrazbo, ki jo imam tu v mislih, niso potrebne nobene šole, ampak intenziven in smotern osebni študij vseh sodobnih problemov; toda pri izbiri virov, pripomočkov naj se opiramo na poštenega in razgledanega človeka, ki se mu moremo zaupati) in pa z ljubeznijo. Toda drugo ni tako važno, vsaj za vsakega ne; potrebna pa sta osebni zgled in ljubezen! Tak naj bo torej naš odnos do sočloveka drugega svetovnega nazora.

Vse kaj drugega pa je, če spoznamo, da je naš nasprotnik zatajil svoja nekdanja načela, ali če celo odkrijemo, da jih v svojem srcu ni nikdar priznal, da so mu služila le za lepo masko, ki je z njo sseparyl ljudi, ki do zadnjega ne izgube vere v sočloveka, in za limanice, na katere je vabil preprosto ljudstvo, ki dan za dnem doživlja zločinske krivice, ki vpijejo do neba po maščevanju. Ob takih prilikah začno značajni udje od gibanja, ki se ga je polastila od konca do kraja pravna gnolba, drug za drugim odpadati. To so junaki svojega prepričanja, svoje vesti, ki se ne boje nobenih žrtv. In tako ostanejo v gibanju samo ljudje, ki jih pošten člo-

Namesto, da bi jo politično vzgajali v cilju narodne skupnosti, ki nam je prav sedaj tako potrebna, jo že v mladih letih razdvajajo in zahtevajo od nje samo izvrševanje zapovedi in podreditve.

Koliko in koliko se govori in piše o socialni strani življenja mladine. Koliko vzdihovanja nad dejanji alkoholizma itd.

Če opazuješ doraščajočo mladino, se vidijo že pri mnogih zle posledice alkohola, pomanjkanja, nerednosti in izrabljanja. Kako težko je mogoče dobiti res agilne, samozavestne in značajne mlade ljudi. Iz tolikih odseva neka topost, brezbriznost, nezadovoljnost in zamerljivost. Pa tudi degeneriranost vedno bolj raste. Prav bi bilo tudi o tem vprašanju narediti statistiko, ki bi bila zelo zanimiva. Res, da je to število za sedaj še v manjšini, ali dejstvo je, da napreduje. In pravimo; mladina je bodočnost naroda. Kakšna bodočnost? Tudi fizična zmogljivost na splošno upada. Delavec mi je pripovedoval: »Ko sem bil vajenec,

je bil moj mojster bolan na odprti tuberkulozi. Podnevi se je zavijal v odeje, zvečer jih je pa dal meni in je bilo to edino, kar sem imel ponoči za odevanje. Mnogo sem slišal o jetiki, silno sem se je dal, raje sem ležal pod zelo slabo streho brez odeje, in si tako nakopal hud revmatizem, da sem danes komaj pri življenju.« Takih in sličnih zgodbic vedo vajenci veliko povedati. Koliko jih je pa tudi, ki so večkrat brez hrane. Otroci, stari od šest do dvanajst let, s svojimi upadlimi obrazi in velikimi lačnimi očmi, so najhujša obtožba kulture 20. stoletja.

Vem, da bo marsikdo dejal, da me je le jadikovanje in da je tega v tako resnem času že več kot dovolj, da je treba svetovati in delati. Zavedam se vsega tega. Toda res je pa tudi, da marsikdo pravi, saj ni tako hudo, marsikaj se samo poravnava in saj ne moremo povsod pomagati. Da je vse to res, če ne še hujše, povedo statistike in mladina sama!

Kje je pa treba in kako je treba resno prijeti za delo se bo mladina sama oglasila. Pavšič š.

O političnem katolicizmu

Iskreni in zavedni katoliški duhovi so se iskreno trudili, da bi ohranili vero daleč od političnih strank. Zavedali so se, da tudi najboljša politika diskreditira vero ali pa zbudi nasproti njej nezaupanje v gotovem delu vernikov. Slaba politika pa pomeni v tem pogledu naravnost pogorišče.

Tudi mi zastopamo stališče, da se vera ne sme vlačiti v politiko. Sicer ne bi bilo treba tega še posebej poudarjati, če bi bili vsi iskreni katoličani. Saj so zavzeli v tem svoje stališče papeži in drugi cerkveni dostojanstveniki. Zdi se, da nekateri tega ne upoštevajo. Drugače ne bi mogli in smeli sumničiti glede pravovernosti tistih, ki ne morejo iti z njimi iz utemeljenih vzrokov v politiki, gospodarstvu in tudi družbenih ciljih.

Glede političnega katoličanstva sem se spomnil članka o tem vprašanju, ki je izšel leta 1930. v nemški katoliški reviji »Schönere Zukunft« (Lepša bodočnost). Torej pred devetimi leti, pa vendar je še vedno aktualen. »Schönere Zukunft« piše takole:

Razumljiv je poizkus, da bi približali Cerkev kaki politični stranki in da bi strankino delovanje ogrnili s cerkvenimi zastavami. Ampak ta poizkus je vendar zelo nevaren. Lepo je, če je v kaki deželi stranka, katero moremo prav posebno imenovati za stopnico katoliškega ljudstva. A pridobivati si mora privržencev ne s sklicevanjem na Cerkev, ampak z dokazi zdravega človeškega razuma, zgodovine, politike in gospodarstva. Kajti nekaj drugega je Cerkev, nekaj drugega je stranka. Cerkev je večna, univerzalna, je tukaj za nadnaravno sre-

čo človeštva. Njene dogme, prihajajoče iz božjega razodetja in od svetega Duha varovane, imajo značaj absolutne resnice. Stranka je minljiva človeška tvorba, danes cvetoča, jutri propadajoča, izpostavljena nepopolnosti, zmotam in omahovanju. Kdor se nagiba k temu, da bi potegnil Cerkev v strankarsko politiko, bi jo vpregel v strankarski voz, izpostavlja Cerkev nevarnosti, da bo postala odgovorna za vse slabosti, za vse le preveč človeške strani strankarskega življenja. Izpostavlja jo nevarnosti, da se ji bodo odtujili vsi tisti, ki se zaradi vesti, zaradi stanovskih ali poklicnih ozirov ne morejo strinjati s posameznimi programatičnimi točkami tako imenovane stranke, ali pa, ki ne morejo odobravati njenih metod. Dobro vemo, koliko je škodoval jozefinizem ne samo Cerkev. Toda ne obstaja le jozefinizem cesarjev, nagnjenja do jozefinizma pa moremo najti tudi pri političnih strankah. Sicer morajo biti nemški katoličani hvaležni, da imajo lastne stranke. Toda zavedati se moramo, da obstajajo velike dežele: Francija, Španija, Anglija, Severna Amerika, v katerih nimajo katoličani lastnih strank, v katerih katoličani principielno zavračajo lastne politične stranke in to samo zaradi tega, ker se boje, da bi mogla trpeti univerzalnost katoličanstva, da bi mogli z lastnimi strankami škodovati značaju Cerkev kot duhovni materi vseh državljanov. Te okolnosti morejo služiti kot opomin, da mora biti velika razdalja med Cerkvijo in stranko.

Članek je še vedno aktualen.

Naš slovenski človek se čuti domačega samo še kot »somišljenik« in »prištaš«, kot Slovenec nikjer!

Joža Mahnič:

Sovjeti v luči sedanjih dogodkov

(Božično pismo slovenskemu malemu človeku.)

Kakor je življenje pestro, tako imamo v človeški družbi opravka z ljudmi najrazličnejših svetovnih nazorov, ki se neizprosno bore med seboj, kar je čisto naravno in prav. Dokler se namreč vrši to trenje med poštenimi in iskrenimi ljudmi in z objektivno pozitivnimi sredstvi, je to zdrav pojav življenja in rasti človeškega uma in srca. Človeka, ki je o svojem nazoru do konca prepričan in je značajan, pa najsi je naš ideološki nasprotnik, spuščajmo, dasi z njim ne soglašamo. Če smo sami notranje dograjeni in ustaljeni, nam tak nasprotnik ne more prav nič škoditi in nam je zaradi svoje močne osebnosti mnogo bližji od kakšnega pripadnika našega svetovnega nazora, ki je na letéga pristal zaradi tradicije ali kakršnih koli sebičnih namenov ali ki za dosego svojih smotrov uporablja silo in druga nemravna sredstva. S poštenim nasprotnikom prav lahko izhajaš, toda pomilovanja vredni in smešni se ti zdijo tisti, ki se ga — zgolj zaradi razlike v prepričanju — bodisi iz zagrizenosti ali pa iz zavesti svoje duševne revščine na daleč izogibljejo, se obrnejo v stran, kadar ga srečajo, ali ga celo očitno sovražijo. Taki ljudje niso zmožni življenja v človeški družbi, kjer se mo-

vek zaradi njihove dvoličnosti in nedoslednosti ne more spoštovati. Pogumno bo stopil prednje in jim dejal: »Tovariši, hvala vam, da ste pokazali končno svoj pravi obraz. Mislili smo, da ste pošteni, pa smo se varali. Laž in resnica se ne moreta družiti.« In desetkrat se bo premislil, preden bo v konkretnem primeru z njimi sodeloval in zakaj odslej bo moral z gotovostjo računati, da se v večini primerov za varljivimi in sprejemljivimi besedami skrivajo cilji, ki so njegovemu svetovnemu nazoru nasprotni in škodljivi njegovemu narodu. Privoščil jim bo topel pozdrav, lepo besedo, jim v potrebi izkazal svojo pomoč, ali kadar bo šlo za obrambo lastnih svetih načel in dolžnosti, bo njegova beseda jasna in odločna: »Dovolj je tega, nič več slepomišljenja. Naša pota se križajo!«

Dogodki v mednarodnem življenju z vedno svetlejšo lučjo kažejo, da so tak naš nasprotnik Sovjeti in njihovi slepi privrženci, ki jih imamo tudi v lastni domovini.

Bili so trenutki, ko smo verjeli v iskrenost njihove borbe za osebno svobodo, za demokracijo, za samoodlobo narodov, za slovanstvo in slovenstvo. In stoječ na stališču, da je v vsakem človeku mnogo dobrega in da se ne sme že vnaprej komu pripisovati zle namere, smo v konkretnih posameznih primerih, ko je šlo za zgoraj navedena načela, ki smo o njih menili, da so nam z levičarji skupna, z njimi tudi sodelovali. Danes moremo ugo-

toviti, da je bilo vse njihovo zavzemanje za svobodnost in narodnost zgolj taktika. Komunisti sami odkrito priznavajo, da so jim demokracija in slovenstvo le drugotnega pomena in da jim je glavna svetovna revolucija, ki bi vzpostavila diktaturo proletariata. Ozrismo se na kratko v bližnjo preteklost!

Da je Kominternna zelo enostranska in sebična zagovornica osebne svobode smo vedeli že od vsega početka. Kako se naši levičarji zavzemajo za svobodo besede, tiska in prepričanja pri nas, je znana stvar. Na vsak način so to vrednote, ki bi tudi mi želeli, da bi se bolj spoštovali. Toda pogledati moramo, ali isti ljudje spoštujejo osebno svobodo nasprotnikov in videli bomo, kako so naši levičarji n. pr. do versko orientiranih ljudi pri nas kaj malo strpni. In če pogledamo še v njihovo matično državo, Rusijo, ugotovimo na prvi pogled, da se avtoritarni boljševiški režim more meriti z vsemi tovrstnimi v Evropi. V kateri državi imajo vodjo, ki bi mu žrtvovali več ljudi, kakor v »svobodni« Rusiji? Saj so umori najzvestejših ideologov revolucije in njenih najvdomnejših delavcev zelo pogostni. To nam dokazujejo tudi izpovedi bivših vodilnih osebnosti in kulturnih delavcev, ki niso mogli več sodelovati s stranko, ker je zatajila svoj prvotni program, in jih je stranka sama izključila, ker se ji niso hoteli slepo pokoravati. Berite v letošnjem »Dejanju« Plisnierjevega »Igorja«!

Strokovna poročila

Celjsko delavstvo za Božič

Prav za prav so to obrabljeni naslovi. Meščansko časopisje rabi v največji meri tak naslov, pod katerim potem v nekaj poglavjih po svoji časopisni dolžnosti razpravlja, razpravlja tako, da končno ne veš, kaj se je s tem hotelo reči. Delavski časopis kaj takega noče, če uporabljamo Božič za primeren trenutek, v katerem povemo nekaj besed o delu, ki ga vršimo skoro vsak dan, o našem življenju v delavnica, nešteti težavah, ki tarejo danes delovnega človeka, potem storimo to zaradi tega, ker so naše besede v luči božičnih praznikov, v ozračju njegovemu miru, ki ga prinaša božično deťe, vendar nekaj tako žalostnega.

In končno tudi ni važno, da bi govorili o celjskem delavstvu. Saj kakršen je celjski delavec, tak je tudi njegov tovariš bodisi kjer koli na Slovenskem. Skoro ni nobene razlike. Delo, kruh, borba to so pečati, ki jih nosimo. Neizbrisljivi pečati...

Slika celjskega delavstva po zaposlitvi je v glavnem sledeča: tekstilno delavstvo, delavstvo cinkarne in Westnovo delavstvo. Potem so še manjši obrati, h katerim moremo pristiati tudi delavstvo pri regulaciji Savinje. Skupno število teh je gotovo 5000, s svojci temu primerno več. Kakor sploh opažamo, tako je tudi med temi preveliko število delavk — žensk, ki bi morale v normalnejših razmerah ostati na svojih domovih. Toda življenjske prilike in sodobno gospodarsko stremljenje sta znala to moč uporabiti na cenen način, na mnogo cenejši način kot je to mogoče računati z moško močjo. Po neki statistiki sem mogel ugotoviti povprečno plačo, ki sta jo pred časom prejemale delavke v Celju, odnosno delavka. Povprečni dnevni zaslužek prvega je n. pr. bil (in gotovo danes ni v tem bistveni razliki) na dan 30.35 din, dočim je delavke povprečni zaslužek bil 18.01 din. Zgovorna razlika! Zanimivo je tudi dejstvo, da celjsko delavstvo, ki živi v Celju ali bližnji okolici, ne zasluži povprečno več kakor njegov tovariš v drugih mestih, dasi je znano, da je Celje od slovenskih mest skoro najdražje.

Toda končno, kajne, to delavstvo le živi. Da, dekleta hodijo v tekstilne tovarne, v Westnovo tovarno delajo nekateri delavci že 30 in še več let, prav tako v cinkarni. Povsod je mir in red, včasih se sicer začne nekaka pogajanja, toda to je le včasih in tako moremo reči, da kljub temu, da vemo kakšnega pomena so danes za delavca pa tudi za občo blaginjo urejene razmere in kolektivne pogodbe, kakor pravimo, danes v teh večjih podjetjih ni skupnih dogovorov, ni kolektivnih pogodb, ne določila za plače in podobno. Te, za delodajalca sitne reči

poznajo le pomočniki pri nekaterih obratih, tako mizarški, pekovski, dočim skušajo krojači in čevljarji po svoji skupnosti šele urediti svoje delojemalsko razmerje nasproti svojim gospodarjem. Večje podjetje, ki pozna urejene razmere, je edino le cinkarna in tako moremo soditi o zdravi delavski zavednosti in smislu za skupnost edino po tem merilu. Godrnjanje in vzdihovanje tu ne pride v poštev, nezavednosti tudi ne opravičuje neka socialnost, ki jo včasih kaže ta ali oni podjetnik s tem, da da nekaj blaga, kuriva ali podobno svojim zvestim delavcem. Nihče ne bo rekel, da to ni prav, nasprotno, hvala za to — toda delavska zavednost je nekaj več kot darovi, s tem ko to zanemarjamo, priznamo na drugi strani, da smo v resnici manj vredni, da smo tropa ljudi, s katero se lahko razpolaga kakor kdo hoče. In neorganiziran delavec je dejansko to in nič drugega! Kapitalist, obrtnik, drugi poklici poznajo svojo skupnost — delavce, tisti, ki je v današnjih časih najbolj prizadet, ta je edini, ki jo zanemarja. Najbližji tem v Celju so samo nameščenci.

Toda število zavednih in borbenih vendar ni majhno! Za čudo močno je

Papirničarji

Delavstvo pri Združenih papirnicah je vložilo zaradi porasta draginje pri podjetju dne 27. novembra t. l. zahtevo po zvišanju mezd za povprečno 20 odstotkov, za delno prekategorizacijo delavstva, uvedbo stanovanjskih doklad in zboljšanje dopustov. Podjetje je pristopilo k razgovoru 11. in 14. decembra t. l. Prvi razgovor je bil informativnega značaja, kjer je podjetje izneslo predlog za uvedbo draginskih doklad kot jih predlaga Delavska zbornica, vendar ne v taki višini. Delavstvo se je pa izreklo za zvišanje urnih mezd. Ostale točke zahteve pa so zastopniki podjetja odklanjali. Na drugem razgovoru pa je zastopnik podjetja dr. Pavlin prinesel sklep uprave, da so pripravljene nuditi draginjsko doklado v iznosu 4 din na delovni dan za vsakega delavca in delavko. Ostale točke pa da odklanjajo. Po dvehurnem razgovoru je delavska delegacija dosegla za prekategorizacijo delavstva obih obratov 7.500 din mesečnega efekta. Potem se je razgovor zaradi trdovratnega odklajanja za razpravljanje drugih točk prekinil in so šli zastopniki delavstva danes pred delavstvo, da mu poročajo o poteku razgovorov in uspehu.

Delavstvo je z nezadovoljstvom sprejelo na znanje poročilo. Ugotovilo se je, da je draginja porastla za nad 20 odstotkov in je zato ta predlog pod-

celo! Vsi ti in z njimi drugi poznajo seveda še mnogo krivic, ki se godijo delavstvu. Saj to ni malenkost, če pomislimo, da bi moralo imeti delavstvo besedo tudi v parlamentu in drugih javnih institucijah.

Duhovno pa bo celjsko delavstvo več ali manj praznovalo, Božično drevo ali jaslice bodo imeli tudi v vlažnih stanovanjih, tudi tam, kjer bodo morda veselili, da imajo mesto potice vsaj kruh.

Duplicani v boju za košček kruha

Že v zadnji »Delavski pravici« smo poročali, da je podjetje Remec in Co. kratkoma zavrnilo predlog delavstva za povišanje plač. Pri tem pa je postopalo precej čudno.

Najprej je trdilo, da ne more biti govora o kakem zvišanju, dokler ne bo izdal ban nove uredbe o minimalnih mezdah. Ko so izjavili zastopniki delavstva, da so pripravljene tudi pozneje razpravljati o tem predlogu, toda z veljavnostjo od dneva razgovora, to je od 9. decembra 1939 dalje. Podjetje je bilo proti temu predlogu.

Ker pa ni moglo več operirati z uredbo o minimalnih mezdah, se je zateklo h konkurenci. Za zaščitnika si je izbralo tvrdko Thonet-Mundus v Varaždinu. Navajalo je, da je to podjetje njegova najhujša konkurenca in da mora prodajati po tej ceni kot to

Toda nekega strahu le nihče ne bo mogel odgnati. Vseeno je, če rečemo temu vojna, pomanjkanje, draginja, majhni zaslužki, nezaposlenost. Nek strah je tu, ki da misliti tudi onim, ki imajo potico in denar. In kar je najhujše — kljub vsemu ne vidimo za naprej izboljšanja. Sicer je tu dobrodelnost in socialna pravica na papirju — izboljšanje. Dejanskega izboljšanja, kar je najglavnejše, tega ni od nikoder.

In vsi smo silno radovedni, kakšen bo božič v letu 1940. Jj.

podjetje. Večino kupčij dela zaradi tega še po starih cenah. Sicer ni bilo to dokazovanje preveč verjetno, vendar so ga upoštevali zastopniki delavstva in predlagali, da naj se plače zvišajo zaenkrat za 10 odstotkov, po preteku 6 tednov pa še za ostale odstotke. Zastopniki so stavili zaradi tega ta predlog, da bi podjetje uvidelo, da želi delavstvo urediti vprašanje zvišanja plač sporazumno in v prijateljskem ozračju. Toda podjetje se ni brigalo za to in kratko malo zavrnilo vse predloge.

Zastopniki delavstva so dali zaradi tega vso zadevo v odločitev delavstvu samemu. Sklicali so sestanek v četrtek 14. decembra pri Herletu na Duplici. Kolikor je bilo delavstva prostega, se ga je udeležilo 90 odstotkov. Pozorno je sledilo objektivnim poročilom in prišlo do spoznanja, da podjetje namenoma vlačí na dan razne izgovore, samo da bi čimdalje odvrnilo zvišanje plač. Zlasti se je pa ugotovilo, da je podjetje že pred meseci zvišalo cene svojim izdelkom. Saj stanejo n. pr. stoli, ki so stali pred nekaj časa 22 do 24 din, sedaj že 30 din. Torej delavstvo je izpregledalo prav do dna igro podjetja. Zaradi tega je sklenilo, da morajo iti organizacije predpisano pot. Zastopnike oblasti pa je pozvalo, da naj sponde na pristojna mesta težki gospodarski položaj delavstva in da začno razpravo še pred božičem.

Podjetje je računalo, da se mu bo posrečilo delavstvo razdvojiti. Toda tudi v tem pogledu se je vračunalo. Vse obstoječe strokovne organizacije so izvolile medstrokovni odbor, ki bo vodil enotno in složno vse akcije za zboljšanje delavskega položaja. Vsaka organizacija je odpovedala samostojni nastop akcije v korist skupnosti. In tako je prav.

Kajti solidarnost krepi moč in silo delavstva. In delavstvo je odločno, da bo šlo skupno v boj za enotne pravice in da bo v tem boju vztrajalo do konca.

Gostilna pri CIGARJU, VIČ 12

toplo priporoča pristna ljutomerska vina in dobro domačo kuhinjo

ANGELA IN ŠTEFAN ŠTRUKELJ

In potem, kako malo svobode puščajo v Kominterni lastnim ljudem, moremo soditi, koliko tolerantnosti bi mogli od njih pričakovati pripadniki drugih svetovnih nazorov: meščansko-liberalnih ali celo religioznih! Koliko življenja bi puščali katolicizmu, ki nasprotuje njegovemu historičnemu materializmu, državni vzgoji mladine in svobodni ljubezni, ki pomenita razbitje osnovne družabne celice, družine, njegovemu pojmovanju sredstev za doseg družabnega preobrata in podobnim stvarim, ki zadevajo bistvo njihove ideologije. Ukrajinski in poljski katoličani brzkone že uživajo sadove njihove svobodoljubnosti in strpnosti. Kakor rečemo, o odnosu komunistov do problemov osebne svobode in religije, posebno katoliške, si mislo nikdar delali nikakih utvar.

Priznati moramo, da se je marsikdo urezal glede njihovega odnosa do demokracij in slovanstva.

Kdo se je še včeraj proglašal za smrtnega sovražnika fašizmov, če ne Kominterni z vsemi svojimi podružnicami? Trenutek nato je Moskva sklenila pakt z Berlinom. Ali niso bili levičarji tisti, ki so se hrupno zavzemali za samoodločbo in svobodo malih narodov? Dejanje kaže danes drugače. Imperialistična Rusija — ki je, mimogrede povedano imela vedno toliko hudih besed za kolonialno Anglijo — je prisilila male baltske države, da so ji dovolile gradnjo vojaških postojank in vkorakanje vojaških po-

sadk; ista »demokratična« Rusija je napadla mnogo manjšo Finsko in ji hotela vsiliti svojo vlado.

Slovanski narodi so v Rusiji gledali vedno bratsko državo, ki jih bo ščitila — brez kakih egoističnih protiuslug — pred tujimi imperializmi. Tako je bilo tudi še včeraj. Slovanske države so menile, da je v ruskem »stricu«, kakor bi dejal Cankar, — dasi si je trenutno nadel rdečo kurtko, ki se nikdar ni skladata s slovanskim okusom in prilegala slovanski duši, ki je bogoskatska in miroljubna, — še vedno nekaj zavesti krvne sorodnosti in dolžnosti, ki so s to vezane. In do nedavnega tudi ni slabo kazalo. Ko pa so Sovjeti prekrizanih rok gledali razpad Češkoslovaške in so sramotno skočili v hrbet Poljski, povzročili njen razkroj in si z bivšimi najhujšimi nasprotniki delili plen, so se do kraja razgalili. Dokazali so, da jim je slovanska vzajemnost deveta briga in da so internacionalni ali še bolje breznarodni.

Sicer pa, kakor rečeno, naši komunisti danes odkrito priznavajo, da jim je prvo svetovna revolucija. Boljševiška Rusija je vse do danes vodila dvoumno politiko samo zato, da bi povečala v Evropi splošno zmedo in jo izkoristila za svoje cilje. Samo s tega in z nobenega drugega zrelišča moramo danes gledati vse demokracijam naklonjene in slovanofilske govore, ki jih je sipala Moskva s svojimi filijalami v svet. Vsakemu trezno mislečemu

človeku se danes oči morajo odpreti. Po tem vsem noben demokrat, Slovan, Slovenec in katoličan ne more več odobravati komunizma in bodo primeri, ko bo z njim sodeloval desetkrat pretehtani in skrčeni minimum. (Tu mislim predvsem na delo v delavskih strokovnih organizacijah.) Ideološko smo mi vedno izključevali s komunizmom vsak kompromis. Danes trdimo tudi to, da bi vsak Slovenec, ki bi sodeloval s komunisti politično (s sodelovanjem v kakih stranki ali pri volitvah in podobno), zagrešil zločin nad svojim narodom.

Zagrizen komunist vam bo brez sramu priznal, da je kruh in borba zanj nad svobodo, narodnostjo in vero, da je snov več kot duh, ker da duh brez snovi obstajati ne more. To je točka, na katero se boste v pogovorih s komunisti vedno znova povračali. Tu se vam razgovore in ob tem spoznate, da jim ni za drugega kot za revolucijo. In to je tudi tista točka, kjer preprostem in materialno kar najsiabše stoječemu malemu človeku utegne priti do živega. Poudariti pa je treba, da je tudi v tem pogledu vse njihovo govorjenje o vzglednem sovjetskem družabnem redu in gospodarstvu samo lepa laž in da se komunistični raj v Rusiji kaj malo loči od navadnega kajzarskega zelnika ali kmečke njive pri nas. Tudi tam imajo preveč sito gospodo in vedno lačni proletarijat. Poročila s finskega bojišča pravijo, da za rusko pehoto stoje strojnice, ki jo »hrabrijo« za boj, da so vojaki rdeče

armade slabo hranjeni in oblečeni. Če kdo ne verjame časopisnim poročilom, naj vzame v roke knjige francoskih in angleških delavcev, ki jih je moskovska vlada povabila v Rusijo in jim po svojih tolmачih razkazovala samo najbolj urejene delavske obrate in socialne ustanove in bo videl, s kakimi vtisi in čustvi so se vračali v domovino.

V mrzlih izbah, pri petrolejki, morda brez ene same potice bomo doživljali Božič. Drugi ga bodo praznovali v toplu zakurjenih sobah s sijajočimi lestenci, pri polnih, belo pogrnenih mizah. In kdo bo bližji onemu, katerega spomin homo obhajali? Kristus je bil član kraljevske družine, Davidove, pa se ni rodil v kakem razkošnem rimskem dvorcu; v pastirski votlini je prišel na svet, na slami in v mirazu. Za svoje učence si je izbral preproste ribiče. Kristus je bil proletarec kakor mi.

Hudobija sveta v njegovih dneh je bila velika kakor je danes. Kristus je videl vso pokvarjenost tedanje dobe, vedel je, da je treba svet prenoviti. Pa ni segel po meču... Z ljubeznijo je učil pravičnosti, končno se je za izprijeno družbo dal razpeti na križ. In še je obljubil:

»Blagor vam, ki ste zdaj lačni, zakaj nasičeni boste... Ali gorje vam bogatinom, zakaj dobili ste svojo tolažbo...«

Do naših krajev

Stahovica

V ponedeljek, dne 11. decembra se je na »Kamniški korporaciji« v Kamniku vršila že druga razprava za zvišanje plač delavstvu v obratih »Kamniške korporacije«. Razprave so se udeležili obratni zaupniki žage in gozdnega obrata. Podjetje je prvotno andilo povisek 10 par na uro, ki ga je pa potem zvišalo tako, da bi bilo pripravljeno zvišati urne mezde samskim delavcem za 20 par na uro, poročenim brez otrok in poročenim z družino do dveh otrok 30 par na uro in poročenim z več otroki 50 par na uro. Delavski predlog je bil stavljen v istem razmerju 30, 40 in 50 par poviška plač na uro. Delavska delegacija je ugotovila, da je še ta zahtevek spričo velikega porasta cen življenjskih potrebščin minimalen in da od njega ne more odstotiti. Razprava se je zaradi tega prekinila in so zastopniki delavstva o poteku obeh razprav poročali na članskem zborovanju, ki se je vršilo v nedeljo 17. t. m. v Stahovici.

V nedeljo 17. t. m. je imelo delavstvo gornjega kamniškega okraja dobro obiskano delavsko zborovanje v prostorih Prosvetnega doma v Stahovici. Centralo sta zastopala tov. Jurač in Stibelj. Zborovanje je otvoril predsednik skupine Stahovica. Prvi govornik tov. Jurač je v svojem govoru orisal borbo zavednega delavstva za svoje osnovne pravice. Posebno je grajal tisti del nezavednega delavstva, ki stoji še v borbi ob strani. Tov. Stibelj je podal poročilo o neuspeli drugi razpravi pri »Kamniški korporaciji«. Nato je pa obrazložil vzroke nastale draginje. Ob zaključku je delavstvo razmotrivalo še svoje obratne nedostatke in dalo zastopnikoma centrale svoje zahteve.

Jesenice

Opozarjamo vse člane, da se do 31. t. m. prijavijo vsak pri svojem obratovodstvu zaradi plačanega dopusta, v kolikor ga kdo ni izčrpal. To pa zaradi tega, ker tako določa člen 9. točka 5. kolektivne pogodbe in lahko komu zaradi njegove brezbriznosti ali nevednosti zapade. Vsak naj tudi navede, kdaj približno bi želeli dopust izkoristiti. — Opozarjamo tudi člane, ki so v zaostanku s članarino, da jo skušajo do konca leta poravnati ali pa naj se vsaj opravičijo pri odboru in povedo, do kdaj bodo poravnali zaostanke. — Vesele praznike vsem članom in prijateljem želi odbor.

Škofja Loka

Odbor, ki je vodil mezдно gibanje, nam je poslal sledeče: Kakor smo pred kratkim čitali, je tukajšnje delavstvo tovarne »Sešir« začelo mezдно gibanje. Ker so bila 12. decembra 1939 pogajanja zaključena, podaja medstrokovni odbor svoje poročilo. Na razpravah so zastopali podjetje g. direktor Remec in g. ravnatelj Kmetič, delavstvo pa obratni zaupniki, zastopnik centrale JSZ tov. Jožko Rozman, ZSD pa g. Luzar in zastopstvo obeh tukajšnjih skupin. Vršile so se tri razprave. Prvotni predlog 1 din na uro je od strani podjetja naletel na skrajni odpor. Morali sta se vršiti še dve ponovni razpravi, nakar so zastopniki delavstva in podjetja pristali na sledeč sporazum: da se vsemu zaposlenemu delavstvu zviša plača od 16. novembra dalje za 0,55 din na uro in da je ta sporazum smatrati kot sestavni del kolektivne pogodbe od 20. junija 1938. Sporazum je bil podpisan od obeh faktorjev. Zaključili smo mezдно gibanje in se v polni meri zavedamo, da je uspeh delavstva v boju za pravične plače le v skupnem in strnjem delavstvu.

Blagoslovljene praznike! Odbor strokovne skupine obl. delavstva želi vsem tovarišem in tovarišicam vesele praznike! Enako tudi vsem tvrdkam, katere so dale oglase za današnjo številko ter jih vsem toplo priporočamo.

Preserje pri Kamniku

Ker so se cene življenjskim potrebščinam znatno zvišale, so obratni zaupniki in skupinski odbor tudi v lesnem podjetju Stare v Preserjih pri Kamniku pokrenili akcijo za zvišanje plač. Podjetje je vsemu delavstvu zvišalo urne plače za 8 odstotkov. Da ne more več povisati, je motiviralo s tem, da je v mesecu septembru zvišalo ur-

ne mezde za 5 odstotkov in da razmeroma najbolje plačuje svoje delavstvo. Delavci so ta povisek sprejeli.

Ljubno

Skupina lesnega delavstva v Ljubnem opozarja vse svoje člane, da poravnajo za leto 1939. zaostalo članarino. Kdor ne bo poravnal do novega leta članarino, ga bo skupina izločila. Posledice si pa naj vsak sam pripiše, ko bo še iskal v potrebi našo skupino, oziroma Jugoslovansko strokovno zvezo. Vedno in vedno poudarjamo na sestankih, da brez strokovne organizacije ne bomo v današnjih časih nič dosegli, pa je še vendar mnogo naših tovarišev, ki stojijo izven organizacije in vsi naši sestanki in opomini pri njih nič ne začujejo. Postavljamo še enkrat trditev, da morejo delavci doseči svoje pravice le v skupnosti. Takšna skupnost je pa svobodna delavska strokovna organizacija. Zato vsi, ki še niste organizirani, pridite in bomo močna skupnost proti vsakomur!

Kamnik

Kovinarji v tovarni »Titan« v Kamniku so potom svojih strokovnih organizacij JSZ in SMRJ vložili predlog za 15 odstotno zvišanje plač. Podjetje je pristalo na pogajanja, ki so se vršila 15. t. m. Na tej razstavi je podjetje ponudilo delavski delegaciji povisek delavskih mezd v obliki 5 odstotnega povišanja. Delavska delegacija tega ni mogla sprejeti, ker ta odstotek v nobenem primeru ne odgovarja sedanjemu stanju, v katerega je delavstvo prišlo zaradi velike draginje. Poleg tega je delavstvu tudi znano, da je podjetje svoje izdelke znatno bolj podražilo, kot pa so delavci zahtevali, da se jim zvišajo plače. Delavska delegacija je sklicala nato za soboto 16. t. m. delavsko zborovanje, na katerem je poročala o poteku razprave. Zborovanja se je udeležilo vse zaposleno delavstvo. Tajnika obeh central sta podala izčrpno poročilo o poteku razprave in o predlogu, ki ga je za zvišanje plač ponudilo podjetje. Delav-

stvo je predlog podjetja odločno odklonilo, ker je spričo potožaja, v katerem se delavstvo nahaja, v povišanje absolutno premalo. Ugotovilo je, da draginje ni ono povzročilo in da ne zahteva nič več kot to, da se njihovi zaslužki prilagode novim razmeram. Popoldne po zborovanju so se nato nadaljevali razgovori z zastopniki podjetja. Delavska delegacija je po sklepu zborovanja stavila nov predlog, da se povisajo plače v dveh kategorijah, in sicer: vsem, ki zaslužijo do 4 din na uro po 10 odstotkov, vsem onim pa, ki imajo urne plače nad 4 din pa 5 odstotkov. Toda tudi ta predlog je podjetje odbilo z motivacijo, da ga ne more sprejeti. Borba se bo tedaj nadaljevala! Delavstvo se zaveda samo tega, da je do povisokov mezd upravičeno in da zahteve niso v nobenem primeru pretirane. Zdi se, da se hoče vsak s položajem okoristiti, delavec-kupec pa bo oškodovan in njegova kupna moč bo še bolj padla, kar gotovo ne more roditi dobrih posledic.

Guštanj

Kovinarji jeklarne Guštanj so zahtevali, da centrali JSZ in SMRJ vložita zahtevo po zvišanju plač spričo sedanjega položaja, v katerega je delavstvo zašlo zaradi draginje. V nedeljo 10. t. m. se je v Guštanju vršilo veliko zborovanje, na katerem so zastopniki central poročali o draginji in ukrepih, ki bi se naj podvzeli, da se ta položaj ublaži. JSZ je zastopal tov. Mirnik iz Celja. Po zborovanju je šla delegacija na ravnateljstvo, ker je ravnatelj podjetja obljubil, da bo skušal delavskim zahtevam ugoditi. Podjetje pa je nekaj dni nato na vlogo glede zvišanja plač odgovorilo, da je vsaka razprava brezpredmetna in da podjetje že itak delavstvo preveč dobro plačuje in da zato ne more zvišati plač. Z ozirom na to so strokovne organizacije predložile predlog za poravnano razpravo v smislu člena 15. uredbe o minimalnih mezdah.

Trbovlje

Članski sestanek naše krajevnne skupine rudarjev Trbovlje se bo vršil v sredo, dne 27. decembra ob 5. uri popoldne v običajnih prostorih. Tovariše vabimo, da se sestanka v kar večjem številu udeležijo. — Odbor.

Borba rudarjev za zvišanje mezd

Spričo občutnega porasta življenjskih potrebščin so delavske strokovne organizacije predložile 22. novembra TPD predlog za zvišanje mezd, ki naj se prilagode novim draginjskim razmeram. TPD je 30. novembra odgovorila, da ne more pristopiti k razgovoru, ker še niso nastopili pogoji, ki jih predvideva člen 26. kolektivne pogodbe, ki pravi, da se pristopi k reviziji pogodbe, ako se dvigne indeks Narodne banke za 6 točk. Končno pa je TPD le pristala na pogajanja, ki so se vršila v petek 12. decembra na TPD v Ljubljani. Na tej razpravi je delavska delegacija obrazložila težak položaj delavstva, v katerega je zašlo zaradi draginje, in postavila zahtevo po zvišanju plač za vse obrate in rudnike TPD. Položaj je bil izredno težak, ker je TPD trdila, da se draginja ni zvišala več kot za 8 odstotkov, kar je pokazal indeks Narodne banke in da je pripravljena zvišati mezde za 6 odstotkov. To pa zato, ker rudarji tako bolje zaslužijo in so polno zaposleni, kar doslej niso bili. Po daljših debatah je ta povisek dvignila na 8 odstotkov in izjavila, da je pripravljena zvišati nižjim kategorijam, to je 3., 4. in 5. temeljno plačo za 50 par. Nato se je še bila borba za čas, od kdaj naj to velja in doseglo se je, da se računna od 1. decembra dalje. Poleg tega je delavska delegacija zahtevala, da se za bodoča pogajanja vzame kot podlaga indeks od novembra in ne od decembra, kajti od novembra na december zaznamuje že znaten porast, ki bi opravičeval delavsko delegacijo za ponovno zahtevo povišanja plač.

Ker povisek, ki ga je nudila TPD, v nobenem primeru ni odgovarjal nastalim potrebam, se je zastopnik JSZ, pa tudi NSZ, močno upiral, da bi se to podpisalo in predlagal, naj bi se to ne podpisalo in v revirjih delavstvu naročalo. Ker pa je bil položaj izredno kritičen, se v tem pogledu ni delalo razdora.

Za nedeljo 17. t. m. je bilo sklicano za Trbovlje zborovanje.

Nekaj tisoč ljudi, ki so bili zbrani na dvorišču Delavskega doma v Trbovljah, pa je zahtevalo, da

se poda poročilo, kakor tudi da je treba predložiti podjetju nove zahteve. Oblast je uvidela, da bi se ljudje še bolj razburili in je dopustila, da se je podalo poročilo o položaju. To poročilo je podal naš tovariš Križnik. Tajniku ZRJ pa sploh niso pustili do besede. Delavstvo je nato izvolilo novo delegacijo in jo pooblastilo, da se pogaja s TPD na podlagi novo predloženih zahtev, ki so bile še isti dopoldan predložene TPD.

Položaj v rudarskih revirjih je spričo opisanih razmer izredno zaostren. Vzroki so isti kakor povsod. Delavstvo je po časopisju, ki je pisalo o strašni draginji, da so se cene življenjskim potrebščinam povisale za 30, 50 in tudi več odstotkov, prepričano, da je tako in da poviški, ki jih nudi TPD, v nobenem primeru niso zadostni. Poleg tega so pritisnili še razni drugi elementi, kar je ustvarilo položaj tak, kakršen je.

Zastopnik JSZ tajnik Rozman je že na anketi, ki se je vršila dne 5. decembra na banski upravi, opozarjal oblast in delodajalce na ta moment in rekel, da je zelo nespametno, ker so delodajalci odklonili enotno zvišanje mezd in tako napolili delavske strokovne organizacije na teren, da tam razmeram in času primerno pribore delavstvu zvišanje plač. Položaj, kakršen je danes, ker je časopisje delavstvo zelo vznemirilo in mu pripovedovalo o strašni draginji, more roditi samo zle posledice, ki se že na terenu kažejo. Ob tej priliki je zastopnik JSZ tudi izjavil, da delavske strokovne organizacije odklanjajo odgovornost, ker so one vse storile, da do takega stanja ne bi prišlo. Kljub temu pa niso nič drugega ukrenili, kakor samo to, da so prenehali z licitiranjem številke o draginji, draginja pa seveda raste še vedno naprej.

Zahteva po svobodi se je že tako zaostрила, da se človek vedno bolj oddaljuje od predpogojev in pravega pojma svobode. — (Jacques Maritain.)

Socialno zavarovanje v oktobru 1939

(Po statistiki OUZD v Ljubljani.)

V oktobru 1939 je imel OUZD zavarovanih povprečno 98.857 delavcev. V primerjavi z oktobrom 1938 je število zavarovancev nazadovalo za 3.982 oseb. Ta konjunktorni padec zaposlenosti je posebno viden pri sledečih industrijah: pri gradnjah nad zemljo (stavbarstvu) za 1281 oseb, pri gozdno-žagarski industriji za 1.261 oseb, pri industriji kamenja in zemlje za 576 oseb, pri industriji za predelovanje lesa za 405 oseb, pri industriji hrane in pijače za 495 oseb itd. Pomembnejši konjunktorni napredek zaposlenosti sta pa v tem mesecu izkazovali le industriji: gradnje železnic, cest in vodnih zgradb (javna dela) za 1.140 oseb in javni promet za 524 oseb.

V sezijskem pogledu je celotno članstvo OUZD nazadovalo za 2.830 oseb. Občuten sezijski padec zaposlenosti so izkazale sledeče industrije: industrija kamenja in zemlje 740 delavcev, gozdno-žagarska industrija 537 delavcev, gradnje nad zemljo 479 delavcev, gostilne, kavarne in krčme (tujski promet) 354 delavcev itd. Posebnega sezijskega napredka zaposlenosti ni v tem mesecu izkazala nobena industrija.

Malo več resnosti

V »Slovenskem delavcu« smo brali med drugim, da očita delavskim strokovnim organizacijam, da pri svojih sklepih glede nesodelovanja z Delavsko zbornico, niso dosledne. Tako pravi, da svobodne delavske strokovne organizacije po eni strani sodelovanje odklanjajo, na drugi strani pa razne elaborate, ki jih Delavska zbornica dostavlja strokovnim organizacijam, prepisujejo in tudi kar take priobčujejo v svojih listih, seveda brez navedbe virov.

Mi bi prav radi vedeli, kateri elaborati, kdaj in kje so bili priobčeni, kakor to očita svobodnim strokovnim organizacijam »Slovenski delavec«. Taki očitki naj bodo, če že so, konkretni in naj »Slovenski delavec« pove kaj in kdo je to naredil.

Mi bi mogli k temu reči samo to, da so svobodne delavske strokovne organizacije mnogo starejše od Delavske zbornice in sedanje ZSD in so vodile akcije in se borile za delavske pravice že leta in leta, ko o Delavski zbornici in ZSD še ni bilo ne duha ne sluha. »Slovenski delavec« namreč hoče prikazati nedelavnost predvsem pa nesposobnost svobodnih delavskih strokovnih organizacij za slične akcije. Vsak resen človek bo razumel, da je to navadna demagogija, kajti, kakor rečeno, so svobodne delavske strokovne organizacije že toliko v tem pogledu izvršile, da ZSD s sedanjo upravo Delavske zbornice v desetih letih ne bodo, pa če delajo noč in dan.

Dobro in poceni kupite vse vrste spekerijskega in manufakturnega blaga pri

RUDOLF KOLARIČ
na Brezovci in Dragomerju

MALI OGLASI

POSAMEZNA BESEDA 50 PAR

Ako ste delavci resnično zavedni, potem vlagajte svoje prihranke v PRVO DELAVSKO HRANILNICO IN POSOJILNICO V LJUBLJANI.

Tudi delavske organizacije imajo svoj denar pri nas.

Toplo se priporoča knjigovoznica KRAŠOVEC RUDOLF, Ljubljana, Študentovska ulica 7. Sprejema vsa knjigovozska, kartonažna in galanterijska ter ostala v to stroko spadajoča dela od preproste do najfinejše izdelave, po zmernih cenah.

Razgledi

Dvoje božičnih praznikov smo že praznovali ob silnem oboroževanju velikih in malih držav ter ob pripravah na veliko vojno. Že poprej pa so se v nemale vojne po posameznih delih sveta: v Mandžuriji, v Abesiniji, na Kitajskem, v Španiji. Upanje v resnični mir je od leta do leta vpadalo, dokler se ni dvajset let po svetovni vojni zrušilo popolnoma ter je tudi Evropo zajel vojni vihar. Šest zadnjih let je poteklo v mrzličnem oboroževanju in vsakoletne božične praznike miru je že pregluševal ropot oboroževalnih tovarn in vznemirjal glas odgovornih državnih, ki so klicali: kdor hoče mir, naj se pripravi na vojno.

Letošnje božične praznike pa zopet stojte milijoni vojakov v strelskih jarkih, vojne ladje krožijo po vseh morjih sveta, letala sipljejo smrt na vojake in nedolžne žene in otroke. Milijoni ljudi žive v suženstvu, brezdomci iščejo strehe, milijoni stradajo in trpe. Neizmerno trpljenje je že zajelo človeštvo v vseh delih sveta in vsa Evropa trepeče pod težko mislijo, kdaj bo vojni požar vzplamtel čez in čez.

Dobrih dvajset let po zadnji svetovni vojni se spet ponavljajo grozote zadnje vojne. Res je, da se je način vojskovanja spremenil, toda spominjamo se danes številnih izjav državnikov in vojskovodij, ki so napovedovali, da bo sedanja vojna hujša od prejšnjih. In da v vojni ne bo več ne zmagovalcev in premagancev, da bodo premaganci vsi. Zdi se, da se te slutnje že izpolnjujejo, kajti že po štirih mesecih vojne je zadelo Evropo silno razdejanje. Niso uničene samo države, vrši se obnem pravno preseljevanje narodov, zavržena so vsa načela mednarodnih odnošajev in države, ki še niso v vojnem metehu, ne vedo več, kdo so njih prijatelji in kje njih sovražniki.

Mir je blagoslov za človeštvo. Toda

kdor je sejal sovraštvo, kdor je zidal svet na krivicah, ta ne bo žel blagoslova miru.

Dvajset let neiskrenega pridiganja o svetovnem miru imamo za seboj. Dvajset let so vladajoči hoteli zgraditi mir velikim narodom na krivicah, ki so jih prizadejali malim narodom. Stara načela imperializma so bila takoj po končani svetovni vojni zopet postavljena, če ne v besedi pa toliko bolj v dejanju, v mednarodnem življenju. Lepa misel o vzajemnem sodelovanju vseh narodov je dobila svojega izraza v ustanovitvi Društva narodov. Toda vsa zgradba Društva narodov je bila v kulisah, za katerimi so skrivale velesile svoje imperialistične igre še naprej. Lepim besedam, ki so bile govorjene po dvoranah te palače miru, so siedila dejanja starih diplomatskih intrig. Vladajoča sila v prvi vrsti Društva narodov je bila Francija, ki je ta svoj položaj hotela porabiti v to, da si za dolgo dobo zavaruje neomejeno gospodarstvo nad Evropo. Anglija je stopila zaradi tega v ozadje in zaigrala staro »politiko ravnotežja« ter se iz tega razloga na tihem ni javno potegovala za »pravice ponižane Nemčije«. Svoje simpatije je angleška politika izkazovala tudi nezadovoljni Italiji. Med temi dvema osmi je nihalo dolga leta mednarodno življenje. Medtem ko sta Anglija in Francija vsaka zase vodili mednarodno politiko svojih koristi, sta se poglagoma dvigali Nemčija in Italija in si skoraj v miru zamišljali svojo ureditev sveta.

Vendar Nemčija in Italija nista zrastle po vojni samo zaradi neenotnega nastopanja Anglije in Francije v mednarodni politiki. Vodilna misel vladajočih v Angliji in Franciji je bila ves čas posvečena skrbi, da se po vojni težko zamajani družabni red za vsako ceno ohrani tako, kot je to odgovarjalo francoskim in angleškim konservativcem. Kakor je pogled na mednarodno ravnotežje Anglijo in Francijo razdvajal, tako ju je na drugi strani strah pred vsako družabno preosnovo družil. Zaradi tega so vladajoči krogi obeh držav gledali z velikimi simpatijami vsakršen notranje-politični preokret od leve napram desni. V kolikor niso desničarskih gibanj podpirale ravno vlade same, so pomagali to delo opravljati desničarski denarniki s svojim časopisnim in tudi finančnim vplivom. Vse štiri države je obvladovala skupna želja zatreti voljo delovnega ljudstva in vladati po starih načelih.

Države, ki so po svetovni vojni delile svet, so ustvarile večje število narodnih manjšin, kot jih je bilo kdaj koli v Evropi. Brez manjšin bo vedno težko organizirati države, to-

LIEPO IN POCENI

tiska časopise,
knjige, revije,
letake in drugo

* ZADRUŽNA TISKARNA

LJUBLJANA, TYRŠEVA CESTA 17, TELEFON ŠT. 30-67

da način vladanja tem manjšinam v povojni Evropi je bil tak, da je ustvarjal plodna tla za številna ognjena žarišča, ki so jih izrabljale zdaj zapadne države, zdaj spet dvigajoče se centralne države. Za pomirjanje manjšin s popravo krivic, ki so se jim godile dan na dan, pa se ni napravilo na nobeni strani nič. Zapadni državi sta branili obstoječe stanje. Države so to izrabljale in zatirale narodne manjšine bolj ali manj prikrito. Italija in Nemčija sta napovedovali boj povojni ureditvi Evrope in iskali zaveznikov med državami, ki so bile z razkosanjem svojega narodnega ozemlja prizadete. Netile so notranjo nezadovoljnost, ker so dajale in objubljale svojo pomoč vsem, ki bi pomagali rušiti povojno Evropo.

Tako je bila povojna Evropa postavljena že takoj prva leta na nevarne temelje imperializma, kapitalizma in nacionalizma. Stara stavba predvojne liberalistične Evrope je bila po vojni samo prepleskana z novimi barvami. Njeni temelji so ostali isti kot pred svetovno vojno, katero so povzročili. Narodi niso dosegli svojih pravic samoodločitve, svoboda delavnih slojev se je manjšala od leta do leta, politična demokracija je bila vedno manjša, gospodarska demokracija pa je ostala zgolj program delavskih strank. Težke posledice gospodarskih kriz so padale zgolj na ramena delovnih ljudi. Rasla je brezposelnost, rasla je revščina, rasel je tudi odpor proti krivicam družabne ureditve, ki pa so ga vladajoči pokrivali z zasilno socialno zakonodajo, kot se pokriva žerjavica s pepelom.

Za pravi mir med narodi, za socialni mir in nov družabni red je bilo po vojni napravljeno malo. Zato je bilo dvajset let med svetovno in današnjo vojno samo premirje za ponoven spopad. Dvajset let je raslo novo sovraštvo, ki se je spet vzplamtelo v novo vojno.

Krščansko oznanilo: Mir ljudem na

zemlji, zamira ob teh praznikih med bobnenjem topov, jokom sirot in preklinjanjem brezdomcev. Pravo božično razpoloženje bratstva med ljudmi in med narodi se nam zdi ta čas kot lep spomin na davni čas. Ko se v nemala vojna na tolikih krajih sveta, se upravičena skrb polašča tudi onih, ki še niso med vojskujočimi. Optimisti, ki so nam napovedovali, da bomo ostali otok miru sredi razburkane Evrope, so utihnili. Njihovo upanje, da bi se izpolnile take želje, je upravičeno padlo. Kajti vsi ti so se prekasno zavedeli, da je vojna nevarnost resno rasla že pred leti in da niso ničesar storili, da bi jo pravočasno preprečili. Dobri preroki, ki so imenovali plašljivce in zlobneže tiste, ki niso verjeli njihovim napovedim, so nehoti služili tistim, ki so vojno pripravljali. Kajti tisti so venomer govorili: vse se bo uredilo brez vojne. Hoteli so uspraviti polovico Evrope.

Mir je blagoslov, mir je treba zaslužiti, za mir je treba delati in žrtvovati, dokler je čas. Tistim, ki so ta leta nosili odgovornost vladanja, pade tudi odgovornost za sadove, ki jih prinaša današnji čas. Delovno ljudstvo je bilo potisnjeno povsod v stran od vsake odgovornosti. Zato ne nosi krivde za težke dni, ki groze priti.

Misli, ki nas navdajajo letošnje božične praznike, niso brezskrbne in vsele. Negotova bodočnost morj duha. Spodbujajoča pa nam mora biti krščanska misel, da se v trpljenju preraja ne samo posameznik, temveč tudi družabno življenje in da je zadaj za temnim obzorjem vendarle skrita zvezda novih dni.

Vendar so tudi mnogi izmed voditeljev vanj verovali, a zaradi farizejev niso priznavali, zato da bi ne bili izobčeni iz shodnice. Ljubili so namreč svojo čast pred ljudmi bolj ko čast božjo. (Janez 12, 42-44. vrst.)

Delavska PRAVICA

KLASIKO PRAVICA

KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Ishaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo, Miklošičeva 22-I. Oglasi po ceniku. — Telefon številka 4948. Številka pošt. čekovnega računa 14.906.

Posamezna številka 1 din. Naročnina: na 1 mesec 4 din, za četrletno 10 din, za pol leta 20 din, za vse leto 40 din. Zamejstvo mesečno 7 din, letno 70 din.

Urejuje in odgovarja Rozman Joško v Ljubljani. Izdaja za konzorcij »Delavske pravice« Srečko Famer, Ljubljana. Tiska Zadruga tiskarna r. s. o. s. v Ljubljani, Tyrševa c. 17 (Maks Blejso)

Božične praznike in srečno novo leto Vam želijo:

MOHORJEVA
KNJIGARNA
V CELJU

podružnica v Ljubljani, Miklošičeva
cesta 19 (palača Vzemne zavarov.)
pri glavnem kolodvoru in v Murski
Soboti, Glavni trg 5

Nudi

vse šolske in pisarniške potrebščine,
knjige domačih in tujih založništva
po nizkih cenah. Udje Družbe sv.
Mohorja dobe knjige iz njene za-
ložbe tudi v Ljubljani in v Murski
Soboti po udninskih cenah.

REBOV FRANC - Hrastnik
splošno čevljarstvo

L. JUNGER

klobasičar

Celje, Prešernova ulica 8
NA DROBNO! NA DEBELO!

Deželak Viktor

trgovina z mešanim blagom
in foto materialom

Hrastnik

Logar Amalija

MESARIJA
IN GOSTILNA
HRASTNIK

V trgovini

JOS. JAGODIČ

CELJE

kupite vso železnino in specerijo
zelo ugodno.

Tovariši!

Obiščite spec. in kolonialno trgovino

FILI JANKO

CELJE

Dečkov trg št. 4a

Zaloga koles in nadomestnih delov,
popravila istih, kakor tudi šivalnih
strojev, gramofonov itd.

Priporoča se

Henrik Oblak ml.

mehnikar, Celje, Ozka ul. št. 3

Kadar pridete v Celje
in želite okrepčila
se oglasite v znani
d e l i k a t e s i

ROZA ZAMPARUTTI
V ŽERJAVOVI ULICI

kjer boste najboljše
in hitro postreženi

Arnšek Janko - Hrastnik
moški in damski krojač

Srečne in zdrave božične praznike želi svojim cenjenim odjemalcem

JOŠKO OLUP, mlajši

konfekcija — manufaktura — moda

LJUBLJANA, STARI TRG ŠTEV. 1.

Vse vrste snežk, galoš itd. dobite po zmernih cenah pri znani tvrdki s čevlji

ALEKSANDER OBLAT

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 18
Telefon 24-35

Obenem želi tvrdka svojim cenj. odjemalcem vesele božične praznike

JALEN IVAN, Slov. Javornik

Glavno zastopstvo „MINERVA“ radio aparatov

sestavnih delov in elektronk. — Vsa popravila! — Na ugodne obroke! — Vsakomur je nakup omogočen, ker so pogoji izredno ugodni! Prepričajte se!

JOSIP ŠUŠTARŠIČ
mehanična delavnica

Ljubljana-Vič, Tržaška cesta št. 92

Jemljem v shrambo kolesa, motorje in strokovno popraviljam, emajliram, kromam po najnižjih cenah. Lastna izdelava trikolice od 1800 din naprej.

Vesele božične praznike in srečno novo leto želi

IVAN ERJAVEC

stavbenik

JEŽICA

pri Ljubljani

VRENJAK VIKTOR

trgovina

VIR — DOB

PRIDITE! — OGLEJTE SI! — IZBERITE!

Vse za šolo:

od peresa, svinčnika, zvezka, barvic, torbic, ravnil itd. do najfinjšega orodja.

Vse za domačo pisarno:

papir, kuverte s firmo, tintniki, nalivna peresa, računske knjige, regulatorji itd.

Vse knjige, leposlovne in strokovne

tu- in inozemske

in še izdelke umetne obrti

iz keramike in kristala v največji izbiri

nudi

NOVA ZALOŽBA

V LJUBLJANI, KONGRESNI TRG

Ciril Bajželj

mesarija

Jesenice, Gosposvetska c. 3

Veliko zalogo moških, ženskih in otroških čevljev, posebno trpežne čevlje za delavce in delavke

priporoča

JOSIP PLEVČAK

čevljar

CELJE, Kralja Petra cesta št. 28.

Gledališki frizer za dame in gospode

R. GROBELNIK

CELJE, Glavni trg 17

podružnica poleg hotela »Evrope«
Posoja lasulje, zaloga šmink.

Priporočamo novo delavnico

KLINAR MILOŠ

splošno ključavničarstvo

Celje, Aškerčeva ul. 6

Sprejema vsa v stroko spadajoča dela

Priporoča se

FRANC PLEVČAK

čevljar

CELJE, Gosposka ul. št. 9

Slaščičarna

LENČEK JANKO

DOMZALE

PRAPROTNIK J.

gostilna in trgovina s kolesi, motornimi kolesi in šiv. stroji

DOMZALE

Ljubljanska cesta št. 108

ABE FRANC

mesar

DOMZALE, Kolodvorska cesta 15

Vsak je lahko zdrav in zadovoljen v novem letu, če kupuje pri

VAVPETIČ LJUDMILA

DOMZALE

IVAN ROZINA, Ljubljana (prej „Orient“)

Telefon št. 39-25

Velika izbira kemičnih in oljnatih barv, šolskih, študijskih in umetniških barv, firneži, laki, steklarski in mizarski klej, šelak špirit denat. „Arti-tuš“, pastele ter sploh vse slikarske in pleskarske potrebščine. — Velika zaloga vseh vrst vedno svežega mavca. — Najnižje cene in najboljša postrežba. Prodajalna: Tyrševa cesta (Dunajska), poleg trgovine Schneider & Verovšek

IVAN RAHNE

restavracija in trgovina

Vabim vse cenjene goste na silvestrovanje!

LJUBLJANA — MOSTE

CERAR SLAVKO

mehanič

DOMZALE, Ljubljanska cesta št. 72

Prodaja koles in nadomestnih delov

STIPLOVŠEK ALBERT

pek

DOMZALE

FLERIN FRANJO

klobučar

DOMZALE

Vesele božične praznike in srečno novo leto želi

POTOČNIK JANEZ

trgovina z meš. blagom in municijo

ŠKOFJA LOKA

M. JEŠE

trgovina

ŠKOFJA LOKA

želi vsem svojim cenj. odjemalcem vesele božične praznike in srečno novo leto.

Vesele božične praznike in srečno novo leto želi vsem svojim članom

I. DELAVSKO KONZUMNO DRUŠTVO

r. z. z. o. z. v Ljubljani

prodajalna ŠK. LOKA

Vesele božične praznike in srečno novo leto želi

JAKLIČ STANISLAV

gostilna in mesarija

ŠKOFJA LOKA

HABJAN VINKO

gostilna in zaloga piva

DOMZALE

FRANC MAJDIČ

INDUSTRIJSKI MLIN

*

VIR - DOMŽALE

ALIČ JOŽE

pek

VIR — DOB

KMETIČ CIRIL

mehanič

DOB

KOVAČ MARIJA

gostilna in trgovina

DOB

KOVAČ STANKO

mesar

DOMZALE, Ljubljanska cesta št. 88

DIMNIK ANTON

trgovina

DOMZALE

VIDEMŠEK JANKO

mesar

DOB

MARINCELJ PERO

gostilna

DOB

ŠTAJNER FRANC

mesar

DOMZALE, Ljubljanska cesta 117

KOŽAR MARIJA

trgovina

KOLICEVO

TURŠIČ JOŽE

trgovina z mešanim blagom

DOMZALE

Vesele božične praznike in srečno novo leto želi vsem delavcem in delavkam, ki so obiskali moj atelje

ŠELHAUS, fotograf, Škofja Loka

TEKSTILNA TOVARNA

BRUMEN & THALER

d. z. o. z. Škofja Loka

Priporoča v nakup svoje priznane prvovrstne izdelke

Trgovina ZIHERL, Škofja Loka

želi vsem odjemalcem vesele božične praznike in srečno novo leto

Vesele božične praznike in srečno novo leto želi restavracija in trgovina s papirjem

IGO GUZELJ, Škofja Loka Vesele božične praznike
in srečno novo leto

želi

**ERŽEN
JOŽE**AUTOBUSNO POD-
JETJE IN TAKSI**ŠKOFJA LOKA**Vesele božične praznike in srečno
novo leto želi pekarija
ŽUŽEK
ŠKOFJA LOKA

Vesele praznike in srečno novo leto želi svojim odjemalcem

IVAN MLAKAR

manufaktura in galanterija

ŠKOFJA LOKA Vesele božične praznike in srečno
novo leto želi**AVGUŠTIN IVAN**
trgovina

ŠKOFJA LOKA, kolodvor

Vesele božične praznike in srečno
novo leto želi restavracija**HAFNER ANTON**
ŠKOFJA LOKA, kolodvorVesele božične praznike in srečno
novo leto želi**GOLOB MARICA**
gostilna pri »Starmanu«

ŠKOFJA LOKA, kolodvor

Vesele božične praznike in srečno
novo leto želi**COF JANEZ**

krojaštvo

ŠKOFJA LOKA, Virmaše
podružnica Sv. DuhVesele božične praznike in srečno
novo leto želi**PAVLUS**

mehanična delavnica v ŠK. LOKI

Popravlja motorjev, avtomobilov,
koles in vseh vrst strojev. Delo
strokovnjaško, cene solidne.Vesele božične praznike in srečno
novo leto želi vsem naročnikom**BERČIČ JANKO**

krojaštvo

ŠKOFJA LOKA

Vesele božične praznike in srečno
novo leto želi sekirnikovač**DEMŠAR ALEŠ**

ŠKOFJA LOKA

Vesele božične praznike in srečno novo leto želi

PETERNELJ JOŽE

strojno mizarstvo — Škofja Loka

Vesele božične praznike in srečno
novo leto želi**BEGUŠ ANGELO**

pekarna

ŠKOFJA LOKA, kolodvor

Vesele božične praznike in srečno
novo leto želi čevljarstvo**RAVNIHAR JANEZ**
SUHA šte. 12, pošta Škofja LokaVesele božične praznike in srečno
novo leto želi čevljar**BRELIH JANEZ**

SUHA, p. Škofja Loka

Vesele božične praznike in srečno
novo leto želi**KAJZAR PETER**

torbarstvo

ŠKOFJA LOKA, Virmaše šte. 27

Vesele božične praznike in srečno
novo leto želi ter se vsemu de-
lavstvu prav toplo priporoča**SAVNIK MARTIN**

trgovina z mešanim blagom

ŠKOFJA LOKA

Vesele božične praznike in srečno
novo leto želi**ČADEŽ JOŽKO**

čevljar

ŠKOFJA LOKA

Vesele božične praznike in srečno
novo leto želi**ŠIFLAR JANEZ**

kotlar in klepar

ŠKOFJA LOKA

Vesele božične praznike in srečno
novo leto želi vsem svojim cenj.
odjemalcem**KREK**

mesarija

ŠKOFJA LOKA

Vesele božične praznike in srečno
novo leto želi**ZIHERL MATEVŽ**

gostilna

ŠKOFJA LOKA

Vesele božične praznike in srečno novo leto želi vsem svojim odjemalcem

FINŽGAR LADOtrgovina z mešanim blagom
ŠKOFJA LOKA, Spodnji trg

Vesele božične praznike in srečno novo leto želi

Dr. A. HOMAN, Škofja Loka Vesele božične praznike in srečno
novo leto želi**BOZOVIČAR PAVEL**

čevljar

ŠKOFJA LOKA

Vesele božične praznike in srečno
novo leto želi**RAVNIKAR ANA**

sodovičar

ŠKOFJA LOKA

Vesele božične praznike in srečno
novo leto želi vsem gostilna

»LOVRENC«

ŠKOFJA LOKA

Vesele božične praznike in srečno novo leto želi vsem svojim cenj. odjemalcem

A. Kašman, nasl. M. Ferjanč

Škofja Loka

Samoprodaja dvokoles „Presto“ in njih nadomestnih delov

Vesele božične praznike in srečno
novo leto želi**Trata**

d. z o. z.

ŠKOFJA LOKA

kolodvor Hainrihar

Vesele božične praznike in srečno
novo leto želi**VEBAR JOŽKO**

trgovina

ŠKOFJA LOKA

kolodvor

Vesele božične praznike in srečno
novo leto želi**ŽEBRE F.**

trgovina

ŠKOFJA LOKA, Glavni trg

Svoji k svojim!
Prav vesele božične praznike želi**REBIC AVGUST**

brivec in frizer

ŠKOFJA LOKA, Spodnji trg št. 31

Vesele božične praznike in srečno
novo leto želi**RUPAR JANEZ**

ŠKOFJA LOKA

ključavničarstvo in vodovodne na-
peljave. — Predelava motorjev na
ogljeni plin.**ROMANA LOŽAR**

Trgovina z mešanim blagom — Savska c. 1, Domžale

Vesele božične praznike in srečno novo leto želi urar in kavarnar

PLANTARIČ MIRAN, Škofja Loka